

Kuusiluodon hyönteiskartoitus 2020

Juho Paukkunen

1. Johdanto

Kuusiluoto on Helsingin Vanhankaupunginlahdella sijaitseva 4,5 hehtaarin suuruinen saari, joka on yhteydessä mantereeseen Lammassaaren kautta kulkevan pitkospuureitin kautta (Kuva 1). Saaren omistaa Helsingin kaupunki ja se on yleistä virkistysaluetta. Pysyvää asutusta saarella ei ole, mutta saaren luoteisosassa on vanha puuhuvila, jota Vanhankaupungin kulttuuri-ekologinen klubi on hallinnoinut vuokralaisena 1990-luvun alkupuolelta lähtien. Huvila on 1900-luvun alussa toiminut kalastajatilän päärakennuksena. Huvilan lisäksi saarella on muutamia pienempiä ulkorakennuksia.

Saaren pinta-alasta noin puolet on lehtometsää, jonka valtapuina ovat haapa, koivu, vaahtera ja tervaleppä (VKEK 2020). Havupuustoon kuuluu muutamia mäntyjä ja yksi istutettu ussurinpihta. Saaren keskiosat ovat valtaosiltaan avointa kalliota ja kallioketoa, jota lampaat laiduntavat kesäisin. Ketojen huomionarvoisia kasvilajeja ovat kartioakankaali ja nurmilaukka. Saaren reunamilla on kapealti rantaniittyä ja pohjoisreunalla on laaja järviruokokasvusto, joka jatkuu yhtenäisenä läheiseen Lammassaareen.

Kuva 1. Kuusiluodon kartta. Kartoitettu alue on rajattu punaisella viivalla.

Kuusiluodon kasvilajistoa on tutkittu 1990-luvun puolivälissä osana Helsingin kasvikartoitusta (Kurtto & Helynranta 1998) ja lintulajistoa on selvitetty 1990-luvun alusta lähtien mm. Eero Haapasen toimesta. Saaren hyönteislajisto sen sijaan on jäänyt vähemmälle huomiolle. Suomen lajitietokeskuksen havaintotietokannassa on yhteensä 39 hyönteishavaintoa Kuusiluodosta, jotka on tehty ennen vuotta 2020. Kaikki nämä havainnot ovat Juho Paukkusen kirjaamia vuosilta 2009, 2017 ja 2018. Havainnot sisältävät tietoja kaikkiaan 21 pistiäislajista, kolmesta perhoslajista ja joistakin lajilleen määrittämättömistä pistiäisryhmistä (Taulukko 1).

Taulukko 1. Kuusiluodosta havaitut pistiäis- ja perhoslajit ennen vuoden 2020 kartoitusta.

Pistiäiset
punikkimaamehiläinen — <i>Andrena fucata</i>
verimaamehiläinen — <i>Andrena haemorrhoa</i>
<i>Athalia circularis</i> (lehtipistiäislaji)
mantuloiskimalainen — <i>Bombus bohemicus</i>
tarhakimalainen — <i>Bombus hortorum</i>
kartanokimalainen — <i>Bombus hypnorum</i>
kivikkokimalainen — <i>Bombus lapidarius</i>
peltokimalainen — <i>Bombus pascuorum</i>
kivikkoloiskimalainen — <i>Bombus rupestris</i>
hevoskimalainen — <i>Bombus veteranus</i>
siimakorsiainen — <i>Calameuta filiformis</i>
räystäsampiainen — <i>Dolichovespula saxonica</i>
<i>Empria pallimacula</i> (lehtipistiäislaji)
<i>Eutomostethus ephippium</i> (lehtipistiäislaji)
täpläsimamehiläinen — <i>Hylaeus confusus</i>
karvaliekomuurahainen — <i>Leptothorax acervorum</i>
siloviholainen — <i>Myrmica rubra</i>
korsikirvahukka — <i>Pemphredon inornata</i>
koivukirvahukka — <i>Pemphredon lugubris</i>
kirjokarttuhukka — <i>Rhopalum coarctatum</i>
<i>Tenthredopsis scutellaris</i> (lehtipistiäislaji)
Perhoset
loimumittari — <i>Camptogramma bilineatum</i>
lanttuperhonen — <i>Pieris napi</i>
lauhahiipijä — <i>Thymelicus lineola</i>

Näiden havaintojen lisäksi iNaturalist-palvelusta löytyy kolme vuonna 2020 Kuusiluodosta kirjattua hyönteishavaintoa. Ne koskevat mustasaumaseppää (*Ampedus sanguinolentus*), tuomenkehrääjäkoita (*Yponomeuta evonymellus*) ja härkäludetta (*Pentatoma rufipes*).

Kuusiluodon hyönteislajiston tarkempaa selvitystä varten biologi Seppo Parkkinen haki keväällä 2020 apurahaa Vuokon Luonnonsuojelusätiöltä. Apuraha myönnettiin, mutta Sepon sairastuttua vakavasti hän ei valitettavasti voinut toteuttaa kartoitusta. Niinpä Sepon pyynnöstä Juho Paukkunen otti tehtävän hoidettavakseen.

2. Aineisto ja menetelmät

Hyönteiskartoituksen kohteena olivat erityisesti kimalaiset ja päiväperhoset, mutta myös muut havaitut myrkkypistiäiset ja päiväaktiiviset suurperhoset kirjattiin muistiin. Muutamia satunnaisia havaintoja tehtiin myös saha- ja kätköpistiäisistä sekä kovakuoriaisista ja kaksisiipisistä. Kartoitus suoritettiin pääasiassa havainnoimalla hyönteisiä kukilta, lehdistä ja puiden rungoilta ja kirjaamalla havainnot suoraan maastossa havaintovihkoon 100 x 100 metrin yhtenäiskoordinaatistoruutujen tarkkuudella. Joidenkin vaikeammin tunnistettavien lajien yksilöitä otettiin haavilla talteen mikroskoopilla tehtävää määrittystä varten. Pyydyksiä ei kartoituksessa käytetty. Kaikki maasto- ja määrittystyöt suoritti Juho Paukkunen toukokuun lopun ja syyskuun alun välisenä aikana, jolloin saassa käytiin yhdeksän kertaa: 31.5., 7.6., 13.6., 27.6., 12.7., 14.7.,

30.7., 15.8. ja 1.9. Havainnot tullaan tallentamaan Lajitietokeskuksen tietokantaan vuoden 2020 loppuun mennessä ja talteen otetut hyönteisnäytteet sijoitetaan Luonnontieteellisen keskusmuseon (Luomus) kokoelmiin.

3. Tulokset

3.1. Kimalaiset

Kimalaisia havaittiin kartoituksessa yhteensä noin 230 yksilöä, jotka kuuluivat 12 lajiin (Taulukko 2). Runsaimmat kimalaislajit olivat peltokimalainen (*Bombus pascuorum*) ja kontukimalainen (*B. terrestris*), ja myös mantukimalaisryhmän yksilöitä (*Bombus lucorum* coll.) havaittiin melko runsaasti.

Taulukko 2. Havaitut kimalaislajit ja niiden yksilömäärät.

mantuloiskimalainen — <i>Bombus bohemicus</i>	9
kangaskimalainen — <i>Bombus cryptarum</i>	2
tarhakimalainen — <i>Bombus hortorum</i>	11
kartanokimalainen — <i>Bombus hypnorum</i>	2
kivikkokimalainen — <i>Bombus lapidarius</i>	4
mantukimalaisryhmä — <i>Bombus lucorum</i> coll.	26
peltokimalainen — <i>Bombus pascuorum</i>	94
kivikkoloiskimalainen — <i>Bombus rupestris</i>	10
uralinkimalainen — <i>Bombus semenoviellus</i>	3
sorokimalainen — <i>Bombus soroensis</i>	9
maakimalainen — <i>Bombus subterraneus</i>	5
kontukimalainen — <i>Bombus terrestris</i>	57

Mantukimalaisryhmään määritetyt yksilöt olivat todennäköisesti enimmäkseen mantukimalaisia (vaaleanaamaisten koiraiden perusteella), mutta mukana on voinut olla myös kangaskimalaistyöläisiä (*B. cryptarum*). Kaksi koirasyksilöä oli varmuudella kangaskimalaisia. Saarelle uusia lajeja olivat kangas-, mantu- (*B. lucorum*), uralin- (*B. semenoviellus*), soro- (*B. soroensis*), maa- (*B. subterraneus*) ja kontukimalainen (*B. terrestris*). Sorokimalaisesta havaittiin myös tummia, ns. melanistisia yksilöitä. Aiemmin saaresta löytynyt hevoskimalainen (*B. veteranus*) jäi havaitsematta. Kimalaisten yksilömäärät olivat melko suuria maitohorsmien ja kanervien kukilla eri puolilla saarta, mutta lajimäärä oli suurimmillaan huvilan puutarhassa.

3.2. Muut pistiäiset

Muita pistiäisiä kuin kimalaisia havaittiin kaikkiaan 50 lajia ja 243 yksilöä (Taulukko 4). Mesipistiäiset olivat suurin pistiäisryhmä 23 lajin ja 154 yksilön määrällä. Runsaimmat mesipistiäislajit olivat valkosäärialpimehiläinen (*Macropis europaea*) ja hietavihermehiläinen (*Lasioglossum leucopus*), mutta myös vattusimamehiläinen (*Hylaeus communis*), tarhamehiläinen (*Apis mellifera*), punikkimaamehiläinen (*Andrena fucata*), alpiloismehiläinen (*Epeoloides coecutiens*) ja vyöverimehiläinen (*Sphecodes geoffrellus*) olivat melko runsaita. Huomionarvoisin laji oli omenamaamehiläinen (*A. helvola*), jota löytyi yhteensä kolme koirasyksilöä, kaksi huvilan pihalta ja yksi saaren eteläosasta. Tätä vaarantuneeksi luokiteltua lajia on tavattu aiemmin vain kolmesta paikasta Suomessa (Geta, Lemland ja Pohja) (Söderman & Leinonen 2003, Paukkunen ym. 2019).

Taulukko 4. Havaitut pistiäislajit, poislukien kimalaiset, ja niiden yksilömäärät.

seinäkoloampiainen — <i>Ancistrocerus parietinus</i>	2
tummakoloampiainen — <i>Ancistrocerus trifasciatus</i>	8
punikkimaamehiläinen — <i>Andrena fucata</i>	11
verimaamehiläinen — <i>Andrena haemorrhoa</i>	6
omenamaamehiläinen — <i>Andrena helvola</i>	3
piennarmaamehiläinen — <i>Andrena subopaca</i>	6
tarhamehiläinen — <i>Apis mellifera</i>	11
pikkutikaripistiäinen — <i>Arachnospila anceps</i>	1
ruusumailapistiäinen — <i>Arge ochropus</i>	2
pistevelhohukka — <i>Argogorytes mystaceus</i>	1
siimakorsiainen — <i>Calameuta filiformis</i>	2
kissankellosoukkomehiläinen — <i>Chelostoma campanularum</i>	2
hoikkakultiainen — <i>Chrysis angustula</i>	1
isokiiltohukka — <i>Crabro cribrarius</i>	2
kaskaspikkuhukka — <i>Crossocerus annulipes</i>	1
runkopikkuhukka — <i>Crossocerus assimilis</i>	1
lehtopikkuhukka — <i>Crossocerus podagricus</i>	2
räystäampiainen — <i>Dolichovespula saxonica</i>	4
metsäämpiainen — <i>Dolichovespula sylvestris</i>	1
kantokärpäshukka — <i>Ectemnius cavifrons</i>	10
niittykärpäshukka — <i>Ectemnius continuus</i>	6
kultakärpäshukka — <i>Ectemnius lapidarius</i>	1
alpiloismehiläinen — <i>Epeoloides coecutiens</i>	10
mustamuurahainen — <i>Formica fusca</i>	3
<i>Gasteruption boreale</i> (peitsipistiäislaji)	1
tarhavakomehiläinen — <i>Halictus rubicundus</i>	3
kantomehiläinen — <i>Heriades truncorum</i>	4
pikkusimamehiläinen — <i>Hylaeus brevicornis</i>	1
herttasimamehiläinen — <i>Hylaeus cardioscapus</i>	2
vattusimamehiläinen — <i>Hylaeus communis</i>	12
täpläsimamehiläinen — <i>Hylaeus confusus</i>	3
törmähietamehiläinen — <i>Lasioglossum calceatum</i>	1
hietavihermehiläinen — <i>Lasioglossum leucopus</i>	27
metsähietamehiläinen — <i>Lasioglossum rufitarse</i>	3
sysihukka — <i>Lindenius albilabris</i>	1
valkosäärialpimehiläinen — <i>Macropis europaea</i>	33
puuverhoilijamehiläinen — <i>Megachile lignisecca</i>	1
siloviholainen — <i>Myrmica rubra</i>	1
pikkukiertomehiläinen — <i>Nomada flavoguttata</i>	1
tummakiertomehiläinen — <i>Nomada fusca</i>	1
verikiertomehiläinen — <i>Nomada ruficornis</i>	2
isonystyhukka — <i>Nysson spinosus</i>	1
rusomuurarimehiläinen — <i>Osmia bicornis</i>	1
korsikirvahukka — <i>Pemphredon inornata</i>	12
metsäraspistiäinen — <i>Priocnemis exaltata</i>	1
pikkukiiltokultiainen — <i>Pseudomalus auratus</i>	2
kirjokarttuhukka — <i>Rhopalum coarctatum</i>	19
vyöverimehiläinen — <i>Sphecodes geoffrellus</i>	10
<i>Tenthredo scrophulariae</i> (lehtipistiäislaji)	1
saksanampiainen — <i>Vespula germanica</i>	2

Petopistiäiset olivat toiseksi runsain pistiäisryhmä 12 lajin ja 57 yksilön määrällä. Runsaimmat lajit olivat kirjokarttuhukka (*Rhopalum coarctatum*), korsikirvahukka (*Pemphredon inornata*) ja kantokärpäshukka (*Ectemnius cavifrons*), jotka ovat kaikki puiden koloissa ja ontoissa kasvien varsissa pesiviä lajeja. Myös suurin osa muista havaituista petopistiäislajeista oli kolopesijöitä. Aiemmin Kuusiluodosta tavattu koivukirvahukka (*P. lugubris*) jäi havaitsematta kartoituksessa.

Ampiaisia havaittiin yhteensä viisi lajia ja 17 yksilöä. Runsain laji oli erakkoampiaisiin kuuluva tummakoloampiainen (*Ancistrocerus trifasciatus*), joka pesii lähinnä kuolleiden puiden koloissa. Yhteiskunta-ampiaisilla oli poikkeuksellisen heikko kesä, ja niitä nähtiin kartoituksessa vain kolme lajia ja seitsemän yksilöä.

Muista pistiäisryhmistä havaittiin lajeja seuraavasti: tiepistiäiset 2 lajia, kultapistiäiset 1 laji, muurahaiset 2 lajia, peitsipistiäiset 1 laji ja sahapistiäiset 3 lajia. Niistä huomionarvoisin oli syyläjuurella elävä *Tenthredo scrophulariae* -lehtipistiäinen, joka on Etelä-Suomessa melko harvinaisena esiintyvä laji.

3.3. Päiväperhoset

Päiväperhosten kannalta kesä oli heikko ja Kuusiluodossa niitä havaittiin vain kuusi lajia ja 12 yksilöä (Taulukko 3). Runsain laji oli paatsamasinisiipi (*Celastrina argiolus*), jota havaittiin viisi yksilöä. Muita lajeja nähtiin vain yksi tai kaksi yksilöä.

Taulukko 3. Havaitut päiväperhoslajit ja niiden yksilömäärät.

neitoperhonen — <i>Aglais io</i>	1
kangasperhonen — <i>Callophrys rubi</i>	1
paatsamasinisiipi — <i>Celastrina argiolus</i>	5
lanttuperhonen — <i>Pieris napi</i>	2
lauhahiipijä — <i>Thymelicus lineola</i>	2
amiraali — <i>Vanessa atalanta</i>	1

3.4. Muut hyönteiset

Muita hyönteisiä merkittiin muistiin neljä lajia (Taulukko 5). Näistä erityisesti mustasaumaseppä on harvinainen ja huomionarvoinen laji, joka esiintyy lähinnä merenrantalehdoissa (Heliövaara ym. 2014). Loimumittari (*Camptogramma bilineatum*) jäi ainoaksi havaituksi suurperhoslajiksi edellä mainittujen päiväperhosten lisäksi.

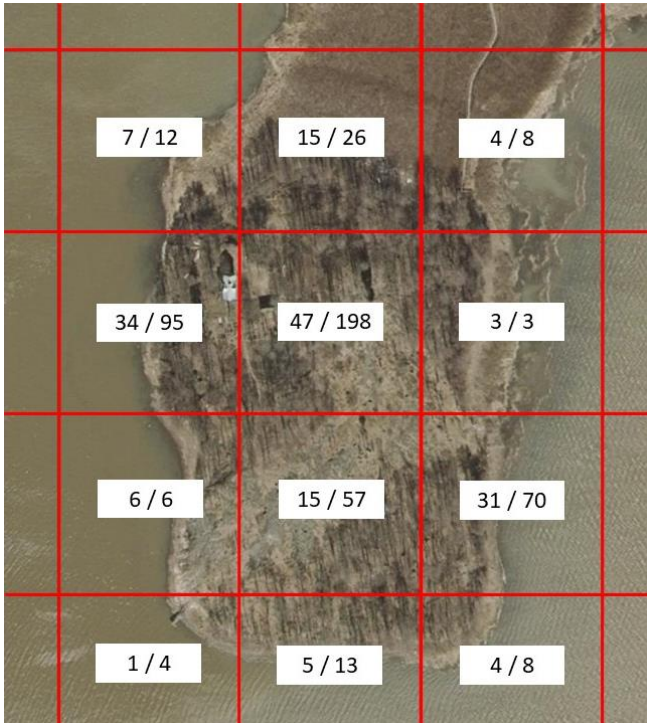
Taulukko 4. Havaitut muut hyönteislajit ja niiden yksilömäärät.

mustasaumaseppä — <i>Ampedus sanguinolentus</i>	1
myskijäärä — <i>Aromia moschata</i>	1
loimumittari — <i>Camptogramma bilineatum</i>	1
<i>Phasia hemiptera</i> (loiskärpäslaji)	1

3.5. Hyönteislajien määrä saaren eri osissa

Hyönteislajien määrä oli suurimmillaan huvilan pihapiirissä. Huvilan länsipuoliselta hehtaarin ruudulta, johon sisältyi suurin osa viljelypalsta-alueesta, havaittiin yhteensä 34 hyönteislajia, kun taas huvilan

itäpuoliselta ruudulta havaittiin kaikkiaan 47 hyönteislajia (Kuva 2). Itäpuoliseen ruutuun sisältyi pihaniityn lisäksi myös suuri osa saaren kallioketoalueesta. Lajistollisesti monipuolinen alue oli myös saaren itärannalla oleva itään viettävä niittyrinne, josta löytyi noin 30 hyönteislajia. Muista osista saarta havaittiin selvästi vähemmän hyönteisiä niin laji- kuin yksilömääräisesti.

Kuva 2. Hyönteisten laji- ja yksilömäärät (lajeja/yksilöitä) saaren eri osissa 100 x 100 metrin yhtenäiskoordinaatistoruuduittain.

4. Tulosten tarkastelu

4.1. Hyönteislajiston erityispiirteet

Kuusiluodon kartoituksessa havaittu kimalaislajien määrä, 12 lajia, on melko suuri ottaen huomioon saaren eristyneisyyden ja pienehkön koon. Esimerkiksi Itä-Helsingin kahdelta arvoniytyiltä Vartioharjussa (Uussillanpuisto ja Linnavuorenpuisto) havaittiin molemmilta 15 lajia vastaavanlaisessa kartoituksessa kesällä 2020. Kaisaniemen kasvitieteellisestä puutarhasta puolestaan löytyi 11 lajia samana vuonna. Kuusiluodon kimalaislajisto poikkeaa kantakaupungin lajistosta mm. pelto-, mantu- ja sorokimalaisen runsauden perusteella. Toisaalta jotkut melko yleiset tuoreiden niittyjen lajit, kuten mustakimalainen (*B. ruderarius*) ja ketokimalainen (*B. sylvarum*), näyttävät puuttuvan kokonaan saaresta. Läheisestä Lammassaaresta kesällä 2020 löytynyttä kirjokimalaista (*B. distinguendus*) ei myöskään havaittu Kuusiluodosta. Näiden lajien puuttuminen selittyy niille sopivien tuoreiden niittyjen vähäisyydellä saaresta. Uudellamaalla melko harvinaista uralinkimalaista (*B. semenoviellus*) havaittiin kartoituksessa kolme työläisyksilöä. Ne löytyivät saaren keskiosan kalliokedoilta. Laji on runsastunut viime vuosina selvästi Etelä-Suomessa ja sillä on vahva kanta mm. Viikin alueella. On mahdollista, että Kuusiluodon uralinkimalaiset ovat lentäneet saareen Viikistä saakka. Kimalaisten runsaus oli saaresta suurimmillaan kanervien kukkiessa loppukesällä kalliokedoilla. Lajistollisesti monimuotoisin alue oli kuitenkin huvilan pihapiirissä, jossa koriste- ja hyötykasvit houkuttelivat monia eri kimalaislajeja keskikesällä. Mm. maa- ja tarhakimalaisen (*B. hortorum*) esiintyminen painottui voimakkaasti huvilan piha-alueelle.

Muiden mesipistiäisten lajimäärä, 23 lajia, oli kohtalaisen pieni verrattuna esimerkiksi edellä mainittuihin Itä-Helsingin niittykohteisiin, joilta niitä löytyi molemmilta 50 lajia. Kaisaniemen ja Kumpulän kasvitieteellisistä puutarhoista muita mesipistiäisiä on puolestaan löytynyt 38 ja 44 lajia (Paukkunen 2020). Kuusiluodon pienempi lajimäärä selittyy saaren eristyneisyyden ja pienehkön koon lisäksi epäilemättä myös sopivien elinympäristöjen puutteella. Useimmat erakkomehiläiset pesivät maahan kaivamissaan käytävissä ja vaativat siksi hiekkapitoista maata, jota kallioisella Kuusiluodolla on vain vähän. Toinen syy saaren pienemmälle lajimäärälle voi olla se, että Kuusiluodon kartoituksessa ei käytetty lainkaan pyydyksiä, toisin kuin Itä-Helsingin niittyjen kartoituksessa. Osa pienikokoisista lajeista on helpompi löytää pyydysten avulla kuin pelkästään havainnoimalla.

Harvinaisin ja huomionarvoisin kartoituksessa löytynyt laji oli omenamaamehiläinen, joita havaittiin yhteensä kolme koirasyksilöä (1 yks. 31.5. ja 2 yks. 7.6.). Lajista tunnetaan Suomesta aiemmin kolme löytöä samalta paikalta Pohjan Billnäsistä (2005, 2006 ja 2015) sekä vahvistamattomat löydöt Ahvenanmaan Getasta (2000) ja Lemlandista (2016). Kirjallisuudessa mainittu vanha havainto Hammarlandin Äppelöstä (1958) (Söderman & Leinonen 2003) on osoittautunut perustuvan väärin määritettyyn yksilöön. Suomen lähialueilla laji esiintyy yleisenä Virossa ja Ruotsissa, ja Suomeen laji on todennäköisesti levinnyt melko äskettäin. Elintavoiltaan ja ulkonäöltään omenamaamehiläinen muistuttaa lähisukulaistaan punikkimaamehiläistä, joka esiintyy runsaana Kuusiluodossa. Molemmat lajit lentävät touko-kesäkuun vaihteessa ja keräävät mettä ja siitepölyä erityisesti hedelmäpuiden ja marjapensaiden, kuten vadelmien, kukista. Naaraat kaivavat pesäkolonsa maahan. Omenamaamehiläistä ja punikkimaamehiläistä ei ole mahdollista erottaa toisistaan ilman mikroskooppia. Kuusiluodossa omenamaamehiläisen tärkein elinympäristö lienee huvilan puutarha, jossa on lajin suosimia ravintokasveja ja pesäpaikkoja. Kolmesta havaitusta yksilöstä kaksi löytyi puutarhasta ja yksi löytyi saaren lounaisrannan lähetyviltä. Lajin esiintyminen turvataan parhaiten säilyttämällä puutarha-alue nykyisen kaltaisena ja mahdollisesti lisäämällä hedelmäpuita sekä herukka- ja vadelpensaita jatkossa.

Kuva 3. Omenamaamehiläinen (*Andrena helvola*, koiras). Kuva: Pekka Malinen (Luomus).

Valkosäärialpimehiläinen ja sen pesälöinen alpiloismehiläinen olivat molemmat runsaita Kuusiluodossa. Alpiloismehiläinen on muualla Helsingissä harvinainen, mikä osoittaa saaren olevan erityisen suotuisa elinympäristö sille ja sen isännälle. Valkosäärialpimehiläinen kerää siitepölyä ainoastaan alpien (*Lysimachia*) kukista, ja Kuusiluodossa ranta-alpia kasvaakin runsaasti ja monin paikoin.

Muista myrkkypistiäistä merkille pantavaa oli petopistiäisiin kuuluvan kirjokarttuhukan runsaus. Tämä melko yleinen, mutta tavallisesti vähälukuinen, laji saalistaa pienikokoisia kaksisiipisiä, kuten surviaissääskiä, ja pesii pääasiassa ontoissa kasvinvarsissa ja kovakuoriaistoukkien kaivamissa käytävissä lahoppuussa (Lomholdt 1975–1976). Kuusiluodossa sopivia pesäpaikkoja on erityisen runsaasti, sillä siellä on paljon kuolleita puita ja järviruokoja rannoilla. Muitakin lahoppuusta riippuvaisia petopistiäisiä, kuten pikkuhukia (*Crossocerus*) ja kärpäshukia (*Ectemnius*) löytyi saaresta varsin paljon.

Päiväperhosten laji- ja yksilömäärä jäi hyvin pieneksi, mikä johtunee osaksi heikosta perhoskesästä Etelä-Suomessa. Todennäköisesti Kuusiluodon päiväperhoslajisto on muutenkin varsin köyhä johtuen päiväperhosille sopivien elinympäristöjen vähäisyydestä ja saaren eristyneisyydestä. Lajisto on niukka myös lähialueilla Helsingissä verrattuna Uudenmaan maaseutuun. Joinakin vuosina vaeltajalajeja, kuten amiraaleja ja ohdakeperhosia, saapuneen runsaammin saareen, mutta kartoitusvuonna niitäkin oli vain vähän liikkeellä. Myös muita päiväaktiivisia suurperhosia oli saarella hyvin niukasti.

Muista havaituista hyönteisistä mustasaumaseppä on huomionarvoinen ja helposti tunnettava kovakuoriaislaji, josta havaittiin yksi yksilö 13.6. saaren keskiosista saunan vierestä koiranputken kukaalta. Eero Haapanen oli havainnut saman lajin Kuusiluodosta jo 30.5. iNaturalist-palvelun mukaan. Laji elää Suomessa pääasiassa merenrantojen tervalepikoissa ja on meillä selvästi taantunut, vaikkei sitä ole vielä luokiteltu uhanalaiseksi (Heliövaara ym. 2014).

4.2. Johtopäätökset

Kuusiluodon hyönteiskartoituksessa kesällä 2020 havaittiin yhteensä 12 kimalaislajia, 6 päiväperhoslajia ja muita hyönteisiä yhteensä 54 lajia. Lisäksi saaresta on tavattu 9 lajia, joita ei havaittu kartoituksessa, joten kaikkiaan Kuusiluodosta tunnetaan nyt 81 hyönteislajia. Tämä on epäilemättä hyvin pieni osa saaren hyönteislajien kokonaismäärästä. Esimerkiksi suurperhosia on tavattu Helsingin kantakaupungin käsittävältä 10 x 10 km:n yhtenäiskoordinaattiruudusta (667:338) yli 700 lajia (Sundell ym. 2003), ja todennäköisesti Kuusiluodossakin elää satoja perhoslajeja. Myös pistiäisiä, kaksisiipisiä ja kovakuoriaisia voisi saaresta löytyä useita satoja lajeja. Näiden ryhmien kattava kartoitus vaatisi pyydysten (Malaise-, ikkuna-, valo- ja kuoppapyydykset) käyttöä ja asiantuntijoiden työpanosta.

Kartoituksessa löydettiin yksi uhanalaiseksi luokiteltu laji: omenamaamehiläinen. Laji on mahdollisesti vasta äskettäin levinnyt Suomeen, joten se saattaa olla runsastumassa. Sitä ei ole toistaiseksi tavattu muualta Helsingistä, vaikka mesipistiäisiä on viime vuosina havainnointu melko aktiivisesti kaupungin alueella. Kuusiluodon esiintymän tilaa olisi hyvä seurata ja lajille sopivia ravintokasveja suosia huvilan puutarhassa. On hyvin todennäköistä, että saarella elää myös muita uhanalaisia hyönteislajeja. Todennäköisimmin niitä löytyy lahoppuusta riippuvaisista kovakuoriaisista ja muista lahoppuhyönteisistä, koska saarella on poikkeuksellisen paljon kuolleita puita. Erityisen arvokkaita ovat järeät kuolleet lehtipuut saaren rantalehdoissa. Jatkossa olisikin hyvä tutkia lahoppuiden hyönteislajistoa tarkemmin.

Kiitokset

Kiitän Seppo Parkkista luottamuksesta antaa kartoitusprojekti hoidettavakseni sekä Eero Haapasta, Jouni Viitalaa ja muita Vanhankaupungin kulttuuri-ekologisen klubin aktiiveja myönteisestä suhtautumisesta ja kiinnostuksesta projektia kohtaan. Kiitokset myös Vuokon luonnonsuojelusäätiölle, joka tuki kartoitusta apurahalla.

Lähteet

Heliövaara, K., Mannerkoski, I., Muona, J., Siitonen, J. & Silfverberg, H. 2014: Hyppivät ja hohtavat. Suomen sepät, sepikät, rikkasepät ja jalokuoriaiset. – Metsäkustannus Oy, Porvoo. 343 s.

Kurto, A. & Helynranta, L. 1998: Helsingin kasvit – Kukkivilta kiviltä metsän syliin. – Helsingin kaupungin ympäristökeskus. 400 s.

Lomholdt, O. 1975–1976: The Sphecidae (Hymenoptera) of Fennoscandia and Denmark. – Fauna Entomologica Scandinavica 4: 1–452.

Paukkunen, J. 2020: Kasvitieteelliset puutarhat mesipistiäisten elinympäristöinä. – Pimpinella 32: 9–19.

<https://epaper.fi/read/5829/ugKT14FJ>

Paukkunen, J., Paappanen, J., Leinonen, R., Punttila, P., Pöyry, P., Raekunnas, M., Teräs, I., Vepsäläinen, K. & Vikberg, V. 2019b: Myrkkypistiäiset. Julkaisussa: Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. S. 451–465.

Sundell, P. R., Nieminen, M. & Uusimäki, A. 2003: Helsingin uhanalaiset perhoset. – Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston asemakaavaosaston selvityksiä 2003:7. 109 s.

Söderman, G. & Leinonen, R. 2003: Suomen mesipistiäiset ja niiden uhanalaisuus. – Tremex Press Oy, Helsinki. 420 s.

VKEK 2020: Kuusiluoto – Saari keskellä Vanhankaupunginlahtea. - <https://www.kuusiluoto.info/>

Kirjoittajan yhteystiedot:

Sähköposti: juho.paukkunen@helsinki.fi

Puhelin: 040 546 1520